

ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

ОУХБ-ЫН “ХӨДӨӨ АЖ АХУЙ ДАХЬ ХӨДӨЛМӨРИЙН ХЯНАЛТЫН ТУХАЙ” 129 ДҮГЭЭР КОНВЕНЦОД МОНГОЛ УЛС НЭГДЭН ОРОХ ТУХАЙ

Улсын Их Хурлын 2011 оны 10 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын гадаад бодлогын үзэл баримтлал”-д Монгол Улс Олон Улсын эрх зүйг хүндэтгэн сахиж, гэрээ, хэлэлцээрээр хүлээсэн үүргээ биелүүлэх, дэлхийн хамтын нийгэмлэгийн гишүүн орны хувьд бүс нутгийн болон дэлхийн чанартай тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэсэн бүх нийтийн үйл хэрэгт хувь нэмэр оруулах хүчин чармайлт гаргах талаар заасан байдаг.

Монгол Улс 1968 онд ОУХБ-д гишүүнээр элссэнээс хойш Олон Улсын Хөдөлмөрийн Байгууллагын 20 конвенцод нэгдэн орсон байдаг.

Хөдөлмөрийн хяналт 1921 онд Засгийн газрын дэргэдэх Хянан байцаах хэлтэс хэмээх хяналтын бие даасан алба, 2002 оноос Монгол Улсын Их Хурлын 58, Засгийн газрын мөн оны “Засгийн газрын тохируулагч, хэрэгжүүлэгч агентлаг байгуулах тухай” 162 дугаар тогтоолоор “Улсын мэргэжлийн хяналтын газар”-ыг байгуулж, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын хяналтын асуудал хариуцсан газартай болсон.

Улмаар Монгол Улсын Засгийн газрын 2022 оны “Мэргэжлийн хяналтын чиг үүргийг салбарын яамдад шилжүүлэх талаар авах арга хэмжээний тухай” 469 дүгээр тогтоолоор Мэргэжлийн хяналтын байгууллагын чиг үүргийг салбар яамдад шилжүүлсэнтэй холбогдуулан Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам, Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний ерөнхий газар, Нийгмийн даатгалын ерөнхий газар болон харьяа аймаг, нийслэл, дүүргийн төрийн захиргааны байгууллагуудад хөдөлмөрийн хяналтын 81, хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн 35, нийгмийн хамгааллын 41, нийт 162 байцаагчийн орон тоотойгоор Хөдөлмөр, хөдөлмөрийн эрүүл ахуй, нийгмийн хамгааллын хяналтын чиглэлээр төрийн хяналт шалгалтын чиг үүргийг хэрэгжүүлж байна.

Хөдөлмөрийн хяналт нь урьдчилсан, явцын шинжтэй, өргөн хүрээ бүхий, тухай бүр зайлшгүй хийгдэх шаардлагатай хяналт учраас бусад салбарын хяналтаас өвөрмөц салбар дундын хяналтыг хэрэгжүүлдэг онцлогтой юм. Өөрөөр хэлбэл өмчийн хэлбэр үл харгалзан Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй иргэн, хуулийн этгээд буюу ажилтан, ажил олгогчийн хөдөлмөр эрхлэлтийн болон хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн харилцаанд хяналт тавьж, ажилтан хүний хөдөлмөрлөх эрх, амь нас эрүүл мэндийг хамгаалах зорилгоор хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулахад чухал ач холбогдолтой.

Хөдөлмөрийн хяналтын чиг үүргийг улс орны эдийн засгийн нөхцөл байдал, нийгэм, аж үйлдвэрийн бүтэц, хөдөлмөрийн харилцааны болон хөдөлмөр эрхлэлтийн хууль эрх зүйн шинэчлэл, үйлдвэрлэлийн ослын шинэ хэлбэр зэрэг сорилт бэрхшээл бүхий орчинд улс орон бүхэн харилцан адилгүй хэрэгжүүлж байна.

Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулга УИХ-ын 2021 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдрийн УИХ-ын чуулганаар батлагдаж, 2022 оны 01 дүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөгдөж эхэлсэн.

Хөдөлмөрийн тухай хуулиар зохистой хөдөлмөрийн үзэл санааг үндэсний хэмжээнд хангах зорилго, зорилт бүхий зохицуулалтууд хуульчлагдан, хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааны хүрээ өргөжсөнөөр ажил олгогч, ажилтан, хөдөлмөр эрхлэгч иргэний хөдөлмөрийн харилцаан дахь зохистой, тэнцвэрт байдал бий болж, тэдний хөдөлмөрлөх суурь эрх хангагдах хууль эрх зүйн орчин бүрдсэн.

Энэхүү хөдөлмөрийн харилцааны зохистой, тэнцвэрт байдлыг хангаж, хэрэгжүүлэхэд хөдөлмөрийн хяналтын өнөөгийн чиг үүрэг, хариуцлагыг нэмэгдүүлж, олон улсын жишиг, хандлагад нийцүүлэн боловсронгуй болгох шаардлага тулгарсаар байна.

Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгад хөдөлмөрийн хяналтын улсын байцаагчийн чиг үүргийг ОУХБ-ын “Хөдөө аж ахуй дахь хөдөлмөрийн хяналтын тухай” 129 дүгээр конвенцын чиг хандлагад нийцүүлэн холбогдох хэм хэмжээг хуульчилж өгсөн.

ОУХБ-ын Хөдөлмөрийн хяналтын тухай 129 дүгээр конвенцтой Монгол Улсын хууль тогтоомж хэрхэн нийцэж байгааг харьцуулан үзэхэд конвенцуудын зарчим, хэм хэмжээтэй нийцэж байна гэж дүгнэж байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын 2019 оны 04 дүгээр сарын 23-ны өдрийн хуралдааны 19 дүгээр тэмдэглэлд: Олон Улсын хөдөлмөрийн байгууллагын “Хөдөө аж ахуй дахь хөдөлмөрийн хяналтын тухай” 129 дүгээр конвенцод Монгол улс нэгдэн орох асуудлыг судлан шийдвэрлэхийг тухайн үед үүрэг гүйцэтгэж байсан Шадар сайд, Гадаад харилцааны сайд, Хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын сайд нарт тус тус даалгасан байна.

ОУХБ-ын “Хөдөө аж ахуй дахь хөдөлмөрийн хяналтын тухай” 129 дүгээр конвенцод 58 улс орон нэгдэж орсон нь хүний эрх ялангуяа ажлын байран дахь хөдөлмөрлөх суурь эрхүүдийг хангах, хөдөлмөрийн хяналтын үр дүнтэй тогтолцооны чиг үүргүүд, ажилтныг сонгон авахад тавигдах шаардлага, хөдөлмөрийн хяналтын байцаагчдын нөөц боломж, тэдний эрх, үүргээ хэрэгжүүлэх эрх мэдэл, хариуцлага, бие даасан болон тэгш шударга байдал зэргийг хамарсан зохицуулалтууд тусгагдсантай холбоотой байна.

ОУХБ-ын Хөдөлмөрийн хяналтын тухай 129 дүгээр конвенцыг ОУХБ-аас нэн тэргүүнд тавигдах конвенц буюу “Засаглалын конвенц” гэж тодорхойлсон байдаг.

Түүнчлэн Олон улсын түвшинд чөлөөт худалдааны хэлэлцээрүүд нь хүний эрхийг хангах, байгаль орчныг хамгаалах, зохистой хөдөлмөр, сайн засаглалыг бэхжүүлэх нэн чухал арга хэрэгсэл гэж тооцогдох болсон. Тухайлбал, Европын Холбооны хөнгөлөлтийн ерөнхий системд хөгжиж буй орнууд хөдөлмөрийн хүрээний суурь конвенцуудыг хэрэгжүүлснээр импортын татварын хөнгөлөлтөд хамрагдах боломжтой болжээ.

Монгол Улсын хувьд чөлөөт худалдааны хэлэлцээрт одоогоор нэгдээгүй ч Европын Холбооны хоёрт талт худалдааны хэлэлцээрийн хүрээнд “Олон улсын хөдөлмөрийн стандартын нийцэл, тайлагналтын үндэсний чадавхыг бэхжүүлэх замаар GSP-Plus статусыг тогтвортой хадгалах нь (GSP+1)” хөтөлбөрийн хүрээнд тодорхой хэмжээний татварын хөнгөлөлт эдэлжээ. Хөтөлбөрт Монгол улс өөрийн статусыг хадгалахын тулд хүний эрх, хөдөлмөрлөх эрх, сайн засаглал, байгаль орчин, цаг уурын өөрчлөлтийн нийт

Олон улсын 27 конвенцыг хэрэгжүүлж тайлагнах үүргийг хүлээдэг. Үүнээс 8 конвенц нь ОУХБ-ын суурь конвенц байгаа бөгөөд 2022 онд ОУХБ-ын суурь конвенцуудад нэмэлтээр хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын талаарх ОУХБ-ын 155, 187 дугаар конвенц нэмэгдэж орсноор нийт суурь конвенцын тоо 10 болсон байна.

Монгол Улсын УИХ-аас (2016 онд) баталсан “Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал-2030” нь Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн хуульд тусгагдсан дээд хэмжээний урт хугацааны хөгжлийн бодлогын бичиг баримт гэж тодорхойлогдсон бөгөөд энэхүү үзэл баримтлал нь “Эдийн засгийн тогтвортой хөгжил”, “Нийгмийн тогтвортой хөгжил”, “Байгаль орчны тогтвортой хөгжил”, “Тогтвортой хөгжлийн засаглал” гэсэн 4 үндсэн салбарт хөгжлийн зорилтыг тодорхойлж, тогтвортой өсөж буй эдийн засгийн олон салбартай улс болох зорилт тавьсаны нэгдүгээрт Хөдөө аж ахуйн салбарыг онцлон авч үзсэн байна.

Энэхүү зорилтыг хэрэгжүүлэхэд ОУХБ-ын “Хөдөө аж ахуй дахь хөдөлмөрийн хяналтын тухай” 129 дүгээр конвенц чухал ач холбогдолтой юм.

Иймд ОУХБ-ын хөдөлмөрийн хяналтын үндэсний тогтолцоо, хяналт шалгалт явуулах хүрээ, хамаарах хууль тогтоомж, салбар дундын онцлогийг харгалзан ОУХБ-ын “Хөдөө аж ахуй дахь хөдөлмөрийн хяналтын тухай” 1969 оны 129 дүгээр конвенцод нэгдэн орсноор шинэчлэн батлагдсан Хөдөлмөрийн тухай хууль болон Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн хэрэгжилтийн үр нөлөөг сайжруулж, хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллагчидыг үйлдвэрлэлийн осол, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, тэдний хөдөлмөрлөх эрхийг хангуулахад чухал ач холбогдолтой юм.

Конвенц соёрхон батлагдсанаар манай улсад нийгэм, эдийн засгийн сөрөг үр дагавар гарахгүй бөгөөд цаашид шинээр батлах буюу хүчингүй болгох хууль, хуулийн зүйл заалт, хэсэг байхгүй болно.